

FINANSIERING FÖR TILLVÄXT OCH JOBB

INNEHÅLL

Sammanfattning	3
Bakgrund - svårare att få finansiering.....	5
Resultat och analys – företagens finansiering 2016.....	12
Finansiering till löpande verksamhet	12
Finansiering till investeringar	14
Svårigheterna med finansiering	18
Privatekonomisk risk	19
Statligt finansieringsstöd.....	21
Slutsatser och förslag.....	26

Data och metod

Enkäten skickades till 4 550 medlemmar i Företagarnas panel. 1 443 svar ingår i analysen, vilket motsvarar 32 procent av samtliga tillfrågade. Det fanns ingen item-non respons. Respondenter var tvungna att svara på alla frågor. Undersökningsperioden var mellan den 22 januari 2016 till den 18 februari 2016.

Urvalet korrigeras så att det liknar den nationella företagarstrukturen, med hjälp av en modell baserad på SCB:s statistik på antal företagare i Sverige. Konkret görs detta genom att korregerande vikter räknas fram för olika företagsstorlek (antal anställda), kön, ålder och bransch. För varje respondent beräknas därefter de erhållna vikterna i respektive kategori för att ge en totalvikt, som påverkar vilken vikt det enskilda svaret får i sammanställningen. Viktmetoden heter "raking".

Totalresultat blir på så sätt representativt för alla företagare i Sverige. I analysen räknas inte respondenter som anger att de inte driver företag, samt respondenter i sektorn jord- skogsbruk och fiske.

Allmänt om Företagarnas panel

Företagarnas panel är ett undersökningsverktyg för Företagarna i syfte att mäta företagares åsikter och påverkan av olika händelser i omvärlden.

Panelen är självrekryterad och har i dagsläget drygt 4 500 anmälda deltagare. Typiskt sett genererar panelen 30-35 procent svar beroende på när den skickas ut, komplexiteten och frågeställningarna.

Panelen används för att ge en översiktlig bild i aktuella frågor och kommuniceras inte regelbundet från Företagarnas sida.

I och med att frågorna sällan berör partipolitik är risken låg för ideologiskt motiverad aktivism från respondenterna, vilket minskar den risk för skevhet som kan finnas i alla självvalda paneler. Frågorna som ställs berör utan undantag företagets verklighet och vid tidigare jämförelser med inköpta mätningar har resultaten visat sig stämma väl.

SAMMANFATTNING

Majoriteten av alla företag finansierar sin löpande verksamhet och investeringar med den egna intjäningen. Samtidigt upplever många företagare svårigheten att få finansiering till rimliga villkor som ett av de främsta hindren för expansion och nyanställning enligt Företagarnas undersökning.¹ Nära 60 % av alla företag som behöver extern finansiering upplever att det är svårt att få finansiering till investeringar. Att stödja tillgången till finansiering är därför av stor betydelse för att fler företag ska kunna utvecklas och växa genom arbetstillfällena och värdeskapande.

Den vanligaste formen av finansiering är givetvis verksamhetens intäkter. Även banklån och checkkredit används i hög grad för att finansiera investeringar och löpande verksamhet. För investeringar är banklån något mer vanligt än checkkredit. I genomsnitt betalade företagen 4,0 procent i ränta på den totala lånestocken i företaget under de senaste 12 månaderna. I många företag finansieras både löpande verksamhet och investeringar med tillskott eller lån från ägaren samt dennes familj. Detta beskriver på ett tydligt sätt hur företagande även innebär en betydande privatekonomisk risk för företagaren och dennes familj.

För att lindra finansieringsproblemen för små och medelstora företag behövs en bred palett av åtgärder, där staten, bankerna och näringslivet gemensamt tar sig an problemet. Som ett första steg föreslår Företagarna en rad åtgärder för att underlätta finansieringen till små och medelstora företag.

Företagarna föreslår:

- Ställ krav på att bankerna öppet redovisar riskvikter för olika kundsegment och deras grunder. Alla småföretag är inte högrisklåntagare. Här har både media och de finansiella myndigheterna en viktig roll att spela.
- Underlätta för fler utmanare till storbankerna för en bättre konkurrens på bankmarknaden. Företagarna vill att regeringen tillsätter en utredning för att se över etableringshinder på den svenska bankmarknaden, utredningen bör även ta ställning till regionala förutsättningar för kreditgivning.
- Sänk skatten på aktier och personaloptioner så att småföretag kan erbjuda nyckelmedarbetare att bli delägare när de inte kan konkurrera med höga löner. Den som själv deltagit i värdetillväxten i framgångsrika företag är ofta beredd att senare investera i andra växande företag.
- Gör det lättare att växa med eget kapital. Undersök möjligheterna att vidga investeraravdraget för den som investerar i onoterade bolag genom bolag vid start eller nyemission. I sammanhanget bör det även undersökas ifall Investerarsparkontot kan användas för investeringar i onoterade bolag.
- Säkerställ att betaltiderna kortas och se till att den offentliga sektorn föregår med gott exempel. Här måste givetvis politiker på alla nivåer bättre kontrollera sina organisationer.²

---

1. Det finns idag omkring 1,5 miljon registrerade företag i Sverige. Omkring 99 procent av alla företag i landet är små, det vill säga de har färre än 50 anställda (Källa: Retriever/SCB). Enkäten skickades till 4 550 medlemmar i Företagarnas panel. Urvalet korrigeras så att det liknar den nationella företagarstrukturen genom att vikta svarsurvalet med olika variabler som företagarens kön, ålder, antal anställda och bransch. Totalresultat blir på så sätt mer representativt för samtliga företagare i Sverige.

2. Kortare betaltider (börja med offentlig sektor). En utredning har föreslagit att 30 dagar ska bli normal betaltid, men frihet att förhandla fram något annorlunda. 30 dagarsregeln ska dock gälla för offentlig sektor. Krav också på att ta ut förseningsavgifter och ränta. Vi tycker förslagen är bra, men att man kunde gått hårdare fram mot offentlig sektor. Följ upp betaltiderna från offentlig sektor – styrfaktor för politiker visavi offentliga bolag och förvaltningar på alla nivåer.

- Alternativa finansieringslösningar. När bankfinansiering upplevs som oåtkomligt för allt fler företagare måste företagare börja se sig om efter alternativa finansieringslösningar. Detta inkluderar utökade möjligheter till så kallad *crowdfunding* och *crowdlending*.
- Säkerställa att de statliga finansieringsinsatserna verkligen kommer de små och växande företagen till del genom ett ökat fokus på sådd-fasen. Utökad lånefinansiering genom exempelvis tillväxtlån eller innovationslån kan vara en framkomlig väg. Genom de statliga aktörerna bör företagen även i högre grad informeras om vilken finansiering som finns tillgänglig genom de statliga aktörerna och EU.

Företagarna är Sveriges största organisation för företagare. Vi driver opinion för att förbättra företagarklimatet och göra det enklare att starta, driva, utveckla och äga företag. Företagarna är medlemsägda, medlemsstyrda och partipolitiskt obundna. Varje vecka söker tusentals företagare upp oss för juridisk rådgivning, anpassade förmåner, event och möten. Vi företräder ca 70 000 företagare, vilket ger oss en stor möjlighet att påverka och driva opinion för ett bättre företagarklimat. Våra medlemmar gör oss till en stark och trovärdig röst i maktens korridorer.

www.foretagarna.se | info@foretagarna.se | 08-406 17 00

BAKGRUND

Svårare att få finansiering

Svårigheter för företagen att få finansiering till rimliga villkor tycks inte ha minskat sedan finanskrisen utbröt i slutet av 2008. Detta visar bl.a. Företagarnas återkommande finansieringspanel som gjorts årligen sedan 2011. En möjlig delförklaring är att bankerna under samma tidsperiod fått mer omfattande kapitalkrav.³

Småföretagen är ryggraden i den svenska ekonomin. Fler personer arbetar där än i någon annan kategori av företag eller organisationer. Studier har visat att nettoökning i antal jobb i huvudsak skapas av små och medelstora företag.⁴ I Sverige har dessa företag svarat för 4 av 5 nya jobb under den senaste 20-årsperioden.⁵

Småföretagen är mer beroende av banklån än storföretagen eftersom de sällan har andra finansieringsalternativ. I första hand vill de flesta företag finansiera sig med eget kapital och löpande intäkter.⁶ Detta tyder på försiktighet och en motvilja till ökad skuldsättning. Små företag har inte heller tillgång till internationella kapitalmarknader eller avancerade finansieringsinstrument annat än till betydande kostnad. Om bankernas utlåning till småföretagen minskar hämmas deras utveckling. Minskad utlåning till småföretagen leder till att företagen tvekar inför att anställa och investera, vilket slår hårt mot hela den svenska ekonomin.

Krisen under hösten 2008 slog kraftigt mot de små företagens möjligheter att finansiera sig, även om kreditåtstramningen och dess negativa effekter blev betydligt mildare än under krisen i början av 1990-talet. Företagarnas återkommande konjunkturbarometer Småföretagsbarometern⁷ har under en lång period visat att småföretagare i grunden är optimistiska om möjligheterna att expandera, oavsett konjunkturläge. Hösten 2015 visade Småföretagsbarometern att drygt vart femte småföretag räknade med att nyanställa under de kommande 12 månaderna.

Trots detta och långt efter att finanskrisen inleddes 2008 anser nästan hälften av alla småföretag att det är svårt att få extern finansiering till att utöka verksamheten och att anställa. Företagarnas panel visar att nästan vartannat företag (49 %) av de som behövt extern finansiering anser att det är ganska eller väldigt svårt att finansiera verksamheten med externt kapital och kredit. Det är en ökning med 2 procentenheter sedan våren 2015, samtidigt som vi har en unikt expansiv penningpolitik med minusränta, vilket borde komma företagen till del och underlätta finansieringen.

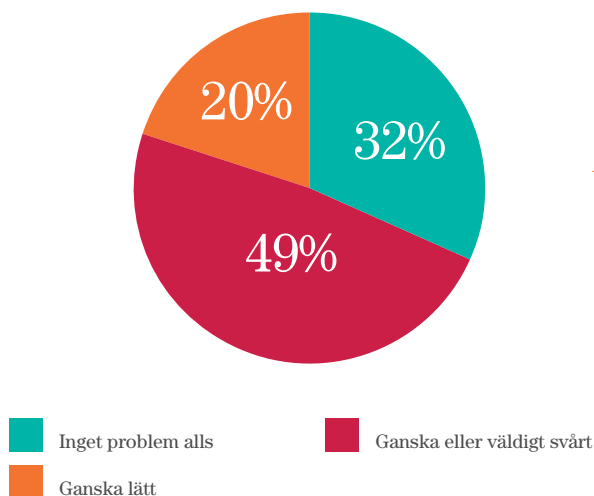
3. Se även Bornefalk A. (2012) "Företagandet och kapitalförsörjningen Hur näringslivet kan klara stramare bankregler?" Svenskt Näringsliv.

4. Se exempelvis Rapport till Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi 2013:3 "Var skapas jobben? En ESO-rapport om dynamiken i svenskt näringsliv 1990 till 2009". Små och medelstora företag skapade runt 300 000 nya jobb i näringslivet under tidsperioden 1990-2009. Merparten av dessa jobb tillkom i små och medelstora företag. De stora företagen minskade sin totala sysselsättning med ungefär 120 000 jobb, främst under 1990-talskrisen. Under perioden 2000–2009 ökade sysselsättningen inom företag i alla storleksklasser inom tjänstesektorn. Sysselsättningsutvecklingen inom tillverkningsindustrin kännetecknas främst av en minskning av antal anställda för de största företagen.

5. Se Företagarnas rapporter om småföretagens jobbskapande i Sverige: www.foretagarna.se/Opinion/4av5jobb

6. Jakobsson och Herin studerar nya företags finansiering i Sverige och finner att eget kapital spelar en avgörande, och relativt andra länder mer betydande roll, som finansiering till svenska företag. Jakobsson, U. & Herin J. (2012) "Nya företags försörjning av riskkapital", Svenskt Näringsliv.

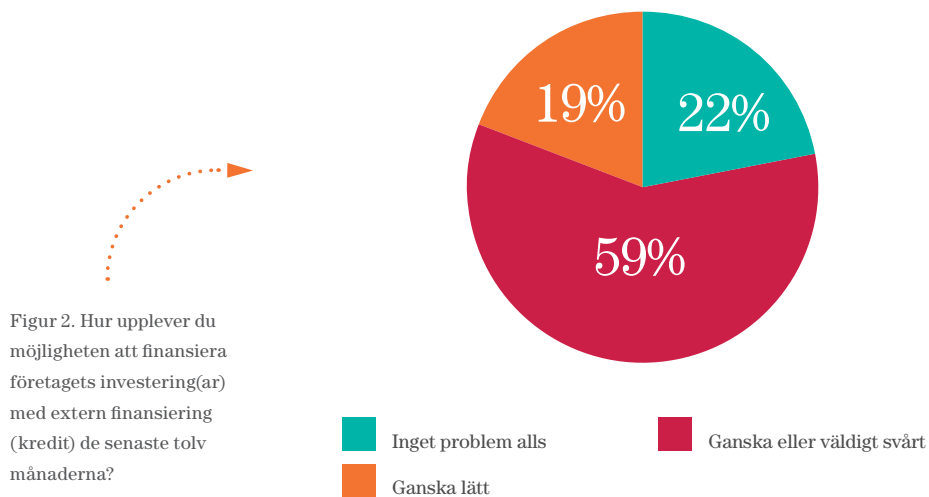
7. Småföretagsbarometern är i första hand en konjunkturundersökning som redovisar hur Sveriges småföretag uppfattar konjunkturen, tillväxtförutsättningarna och deras förväntningar om den närmaste framtiden. Undersökningen, som genomförts sedan 1985, omfattar mer än 4 000 företag inom det privata näringslivet med 1–49 anställda.

Figur 1. Hur upplever du möjligheten att finansiera företagets löpande verksamhet (inte investeringar) med extern kredit de senaste tolv månaderna?

Bas: De som har behövt extern finansiering/kredit.

För de företag som gjort investeringar och som behövt ta in externt kapital eller kredit för ändamålet är problemet mer omfattande. Hela 59 % anser att det är ganska eller väldigt svårt att finansiera företagets investeringar med extern finansiering, figur 2.

Figur 2. Hur upplever du möjligheten att finansiera företagets investering(ar) med extern finansiering (kredit) de senaste tolv månaderna?

Bas: De som har investerat, och haft behov av extern finansiering/kredit.

Finansieringssvårigheterna kan ha flera olika förklaringar; svårare och/eller dyrare att få banklån, kunder som inte betalar, sämre tillgång på riskkapital och längre betaltider. De viktigaste förklaringarna är dock krav på säkerhet och personlig borgen. Kostnaderna för banklån och krediter till företag tycks fortfarande vara höga i förhållande till aktiemarknadens avkastning och det låga ränteläget. Riksbanken har under flera år fortsatt att varna för allt högre risker kring hushållens växande skulder, men håller samtidigt en rekordlåg ränta för att blåsa liv i inflationen. Om möjligt skulle Riksbanken vilja stimulera ekonomin via företagens investeringar och samtidigt bromsa hushållens bolån, men just nu går utvecklingen åt motsatt håll, visar SCB:s skuldstatistik. Utlåningen till företag bromsar medan hushållens skuldsättning tycks fortsätta öka. Troliga förklaringar är bristfällig information mellan kreditgivare och låntagare, men också regelverk som påverkar utlåningen till företag.

Varför är finansiering till företag en viktig fråga?

Det finns framförallt tre teoretiska argument som motiverar varför finansiering och riskkapital till små och medelstora företag är viktigt för samhällsekonomin. Det första argumentet utgår ifrån att det finns positiva effekter för samhället även utanför de enskilda företagen, framförallt bland företag inom forskning och högteknologiska branscher. Ett andra argument riktar in sig på positiva samhällsvinster av själva företagandet. Här avses aspekter som att personer som tidigare framgångsrikt startat ett företag ofta startar nya framgångsrika företag, så kallade serieentreprenörer. Det tredje argumentet baseras på asymmetrisk information och hur bristande tillgång på information kan få marknader att fungera dåligt eller inte alls. Det är svårt för en finansiär att ha kunskap om en företagares idéer, motivation, drivkrafter och andra relevanta fakta som avgör ifall det är ett projekt som finansiären bör satsa på eller inte.

Informationsasymmetrierna gör det också svårt för vanliga banker att göra en korrekt kreditbedömning och ge lån. Följden blir att den ränta de tar ut helt enkelt blir för hög (p.g.a. de inte ser andra faktorer än rent numerisk data, alternativt inte gör en personlig bedömning av företagaren över huvud taget). Det är därför ofta viktigt att företagen har tillgång till en lokalt förankrad bank, eller i vart fall får en personlig och rättvisande kreditprövning. Det kan också finnas betydande skillnader mellan branscher i behovet av och svårigheten med kreditbedömningen.

Det intressanta är egentligen inte att marknaden fungerar dåligt med högre priser som följd (d.v.s. finansiering finns men bara till hög kostnad), utan att det finns marknader som inte existerar över huvud taget därför att informationsflödet mellan de som önskar finansiering och de som tillhandahåller den, fungerar så dåligt att inga transaktioner alls genomförs. Om exemplet överförs till regionalt företagande kan det jämföras med att få företag startas därför att det helt saknas finansieringsmöjligheter i en region.

Långgivare vill gärna ha historik och säkerhet för att låna ut. De småföretag som får låna tvingas ofta betala relativt höga räntor för sina lån. En stor del av denna höga räntekostnad tycks omotiverad. Det är därför viktigt att prioritera finansieringsinsatser som ger nya och växande företag möjlighet att anställa och bidra till tillväxt och välbefinnande. Både privata och offentliga aktörer måste bidra till att minska finansieringsproblemen för småföretagen.

Men om bankfinansiering upplevs svårt och dyrt, varför finansierar sig inte småföretagen med mer kapital från nya ägare? Den enklaste förklaringen är nog att många företagare föredrar att själva äga och driva sitt företag och därför är mindre villiga att släppa in nya aktieägare i bolaget. Företaget kanske inte heller är beredd att växa på det sätt som är nödvändigt för att vara intressant för riskkapital. Riskkapital och aktiekapital finns inte heller fritt tillgängligt, därtill gör risken i denna typ av investeringar att avkastningskravet, d.v.s. priset som företagen måste betala för denna typ av kapital, blir högre än lånekapital.

Företagens finansieringshierarki

I den ekonomiska litteraturen brukar företagens finansieringsmöjligheter beskrivas som en trappa, eller hierarki. Först och främst väljer företagare egna intäkter för att finansiera bolagets verksamhet och investeringar, om inte detta räcker, eller om bolaget ännu inte har ett positivt kassaflöde, t.ex. under en utvecklingsfas, föredras lånekapital. Genom lånekapital kan företagaren erhålla medel utan att avhända sig ägande i företaget. Eftersom lån är mindre riskfyllt för kreditgivaren kan kostnaden, d.v.s. räntan hållas relativt låg i förhållande till mer riskfyllda investeringar som aktieinvesteringar. Den finansieringskälla som upplevs dyrast för företagaren är aktiekapital, genom riskkapitalister eller aktiemarknaden. Kostnaden förenad med denna typ av finansiering är ofta betydligt högre än lånekapital. Med aktiekapital följer ofta också en ändring i bolagets ägarstruktur, vilket många företagare kan motsätta sig. Många företagare vill helt enkelt själva driva och äga sina bolag.

Möjligheterna till finansiering och företagens finansieringsbehov följer dock inte alltid denna förenklade beskrivning. Snabbväxande företag kan behöva finansiering i olika stadier och för specifika satsningar vilket gör att den traditionella finansieringshierarkin troligen är mindre relevant.

Förutom företagare och entreprenörer är finansiärer centrala för tillväxten. Forskning visar att finansiären har en nyckelroll och kan i många fall vara lika betydelsefull som entreprenören för ett företags utveckling. I regel finansierar entreprenören själva företagsstarten med egna medel. Företagets fortsatta utveckling⁸, beroende på hur snabb tillväxten ska vara, kan dock kräva extern kapitaltillförsel och att nya ägare träder in i företaget.

Det kan därför krävas externa kapitaltillskott tidigt i ett företags utveckling, så kallat såddkapital, för att vidareutveckla en ofärdig produkt. I denna fas har affärsänglar visat sig lämpliga som finansiärer. Företaget får dessutom via affärsängels⁹ nätverk också tillgång till ytterligare kapital och kompetens.

När affärsidén utvecklats och blivit mer stabil blir företaget även intressant för venture-kapitalister. Men ytterst beror det på med vilken hastighet som företagen vill växa. Likt affärsänglarna är dessa aktiva finansiärer – och ägare – som bidrar till företagets utveckling och kommersialiseringen av produkterna. De har en begränsad investeringshorisont och vill ofta avyttra sitt ägande när företaget mognat.

En central insikt som följer av forskningen om finansiärens roll är att en stor del av den värdeskapande kompetensen snarast är relaterad till förmågan att rådge och utveckla företag ”developing winners” framför att förutse och hitta framgångsrika företagare ”picking winners”. Kompetensen att göra detta är värdefull och kan i och med sitt värdeskapande, vara ytterst välbetald. En avgörande fråga är därför hur finansieringen till små och medelstora företag kan underlättas genom att utveckla möjligheterna för enskilda individer att i högre grad engagera sig och investera som affärsänglar och riskkapitalister. Det borde finnas utrymme för förändringar av beskattningen så att antalet affärsänglar ökar. Ett steg i rätt riktning var införandet av investeraravdraget 2013. Genom investeraravdraget ökade möjligheter för privatpersoner att ta del i det värdeskapande som sker i företag, därmed underlättades också företagets tillgång på finansiering i form av ägarkapital. Reglerna för investeraravdraget innehåller emellertid en lång rad villkor och har från och med 2016 fått än smalare användningsområde genom att varken delägare och närstående längre kan använda det för att låta bolaget växa. De kan bara använda avdraget när bolaget startas.

Statliga riskkapitalsatsningar kan också under vissa förutsättningar vara motiverade som ett komplement till privat riskkapital. Merparten av det kollektiva kapitalet, d.v.s. den andel av landets samlade förmögenhet som binds upp i offentliga och privata fonder etc. är destinerat till de större företagen (via aktiemarknaden/börsen). Endast i mycket begränsad omfattning tycks detta kapital komma nystartade eller onoterade små bolag till del.

I de fall placeringsmöjligheterna för institutionella placerare tillåter investeringar i små företag anses dessa ofta vara så osäkra att de inte lever upp till fondernas risk- och avkastningskrav. Tillgången till finansiering försämras därför ju mindre och ju mer nystartade företagen är. Detta är också en följd av problem med bristande information samt företagets brist på säkerheter. Grundläggande frågeställningar för statliga finansieringsinsatser är därför; saknas det finansiering i något skede av företags etablering? Finns det betydande marknadsmisslyckanden vilket skapar behov av statliga subventioner/ingripanden? Och där statliga riskkapitalinsatser är lämpliga, hur ska dessa struktureras och i vilken utsträckning bör staten kompenseras för sitt risktagande?

8. Lerner J. (2009) "Boulevard of broken dreams", Princeton university press.

9. Affärsänglar kan enkelt beskrivas som privatpersoner med egen erfarenhet av att vara företagsledare eller företagsägare och som har tid, engagemang och kapital att satsa i lovande affärsidéer.

Vilken avkastning staten ska kräva på en investering är en relevant fråga. Att enbart subventionera företag med finansiering kan leda till utträngningseffekter för privata finansiärer och snedvrída konkurrensen mellan företag. Samtidigt bör staten inte ha avkastningskrav som är betydligt högre än andra relevanta aktörer, eller högre än marknadsmässiga avkastningskrav för motsvarande tillgångs- och investeringstyp. Detta motverkar hela syftet med att just utöka utbudet av finansiering till de små företagen, eftersom utbudet är en funktion av priset. Återigen är det viktigt att påpeka att det är stora skillnader mellan finansiering i form av lån och finansiering i form av aktiekapital.

Regeringen tillsatte 2015 en utredning (Dir 2015:21) som ska undersöka behovet av statliga finansieringsinsatser riktade till små och medelstora företag.¹⁰ Som en följd av utredningens förslag har Regeringen har under våren 2016 uttalat en ambition att stärka Almi så att de i form av lån kan fortsätta att finansiera nya och växande företag över hela landet. Formerna för denna finansiering och de krav som ställs på avkastning och ränta är dock avgörande för att dessa insatser verkligen ska komma de små företagen till del. De s.k. Tillväxtlånen kan, med hjälp av en garanti från Europeiska Investeringsfonden, erbjudas till särskilt förmånliga villkor för innovativa företag vilket är en mycket välkommen satsning.

Sammanfattningsvis finns det dock ett visst stöd för att staten bör stimulera riskkapital till privat företagande om denna finansiering inte kan erhållas på andra sätt. Finansieringen bör emellertid i största möjliga mån ske i samarbete med privata affärsänglar för att dra nytta av deras kompetens när det gäller att hitta tillväxtorienterade entreprenörer samt att underlätta för dem att växa. Det statliga riskkapitalet bör också riktas in så tidigt som möjligt, där informationsasymmetrierna är som störst.

Även skattesystemet kan förändras för att i större utsträckning underlätta för små och medelstora företag att växa. När det lilla företaget behöver anställa en person med viss kompetens har det ofta svårt att konkurrera lönemässigt med stora etablerade företag. Många företag som kännetecknas av stark tillväxt har ofta en hög belåning redan under företagets första år. Det finns helt enkelt inte tillräcklig egen intjäning i bolaget för att täcka alla de investeringar som behöver göras i den expanderande verksamheten. Företag med ambitionen att växa påverkas därför mer av finansieringssvårigheterna än andra företag. Sänkt skatt när medarbetare erbjuds aktier eller personaloptioner skulle kunna användas för att knyta nyckelkompetens till företaget, särskilt i nya och innovativa företag. Det förslag om kvalificerade personaloptioner som lämnats i betänkandet Beskattning av incitamentsprogram SOU 2016:23 är för begränsat.

---

¹⁰ Riksrevisionen har t.ex. visat att företag i såddfasen endast fick 0,2 procent av det statliga riskkapitalet, trots att det var dessa som skulle prioriteras enligt regeringen. Riksrevisionens rapport "Statens insatser för riskkapitalförsörjning – i senaste laget (RiR 2014:1)" visar också att samarbetet med de privata investerarna borde utvecklas.

FRAMTIDENS FINANSIERING

Det finns alternativ för företagare som behöver finansiering men fått nobben av banken och riskkapitalbolagen. Till dessa "nya" finansieringslösningar kommer också de mer konventionella finansieringslösningar som erbjuds av affärsänglar och riskkapitalister av olika slag. Även olika former av förskottsfinansiering-, factoring- och leasing-finansiering är betydande finansieringskällor och som har mycket att vinna på nya digitala lösningar. För nya entreprenörer och företag kan dessa finansieringskällor erbjuda alternativa lösningar under faser i företagets utveckling som ofta är starkt förknippade med tillväxt i företaget.

Nya digitala lösningar och smartphones erbjuder användarna enorma möjligheter till bl.a. databearbetning och uppkoppling. Radikala lösningar på problem presenterats också kontinuerligt genom nya appar, vilket även inkluderar tillgången till marknader och finansiering. Nya finansieringslösningar kan därför förväntas till följd av den förändrade livsstil som smartphoneanvändandet medför.

Nya finansieringsmetoder baseras alltså ofta på digitala lösningar och inkluderar bl.a.;

Crowdfunding

Crowdfunding innebär att någon vänder sig till allmänheten för att under en begränsad tidsperiod samla in pengar till ett specifikt projekt eller för ett specifikt syfte. På svenska kallas det ibland även gräsrotsfinansiering, folkfinansiering eller massfinansiering. Oftast bidrar ett stort antal personer med små summor till dessa projekt, även om det finns fall där individer bidrar med stora summor. Mötet mellan den som samlar in pengarna och investerarna sker via sociala medier och särskilda internetplattformar för sådana ändamål.

Uppmärksamhet och media i samband med crowdfunding kan vara betydelsefullare än finansieringen i sig. Men att använda sig av crowdfunding kan också vara betydligt mer tidskrävande än vad många föreställt sig. Omfattande arbetsinsatser krävs bl.a. för att att finslipa affärsmodellen, ta fram en slagkraftig presentationsfilm och hålla kontakten med de som ska ge pengar till projekten.

Blockchain

Väldigt förenklat kan blockchain förklaras som en registrering av alla transaktioner på nätet. Ett block är den "nuvarande" delen av transaktioner som registrerats och som när de är avslutade går in i blockchain som permanent databas. Transaktioner kopplas till varandra (som en kedja) i kronologisk ordning med varje block innehållande information om det föregående blocket.

Om konventionell bankfinansiering används som en analogi, är blockchain som en fullständig historik över banktransaktioner. Ett block, motsvaras då av ett enskilda kontoutdrag. Ett annat exempel är Bitcoin-transaktioner som inträder kronologiskt i en blockchain precis som banktransaktioner. Blockchain innehåller på så sätt en enorm informationsmängd och kan bl.a. ge insikt om hur mycket värde som relaterar till en viss adress vid något tillfälle i det förflutna.

P2P, Peer-to-peer

Avser vanligtvis utbyte eller delning av information, data eller tillgångar mellan parterna utan inblandning av en central myndighet. P2P, utgår ofta från decentraliserade interaktioner mellan individer och grupper. Det är alltså en process där individer samlas för att finansiera varandra. Vanliga exempel är företagsgrupper eller etniska grupper som stöder liknande insatser. Ofta är framgångsrik entreprenör villig att finansiera liknande nya idéer. Metoden används även i datorer och nätverk (peer-to-peer-fildelning), liksom med valutahandel (virtuella valutor).

Mikrolån

Det finns företag och ideella organisationer som erbjuder små lån, upp till några hundra tusen eller mindre, för att främja entreprenörskap och till personer som normalt inte skulle kvalificera till bankfinansiering.

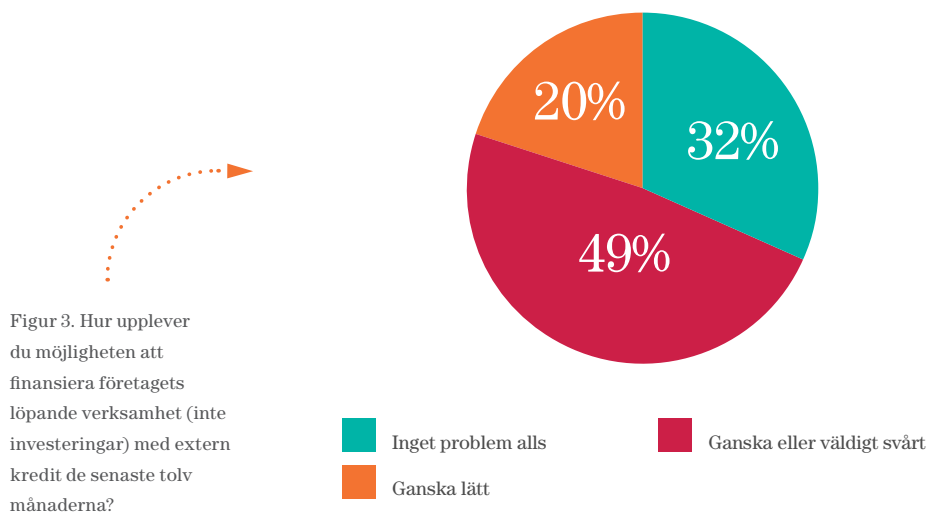
RESULTAT OCH ANALYS

företagens finansiering 2016

För tydlighetens skull gör undersökningen en uppdelning mellan finansiering till löpande verksamhet och finansiering till investeringar. Med löpande verksamhet avses verksamhetskostnader som exempelvis löner och underhåll, medan finansiering till investeringar främst avser (engångs-)utgifter till särskilda satsningar.

Finansiering till löpande verksamhet

En fråga som ställdes till företagen var hur de upplevt möjligheten att finansiera löpande verksamhet (inte investeringar) med extern kredit de senaste tolv månaderna. Omkring hälften av alla företag svarade att de upplever det som mycket eller ganska svårt att få extern kredit för att finansiera företagets löpande verksamheter, se figur 3. Det är först bland de lite större företagen med mer än 20 anställda problemen med finansiering upplevs tycks minska.

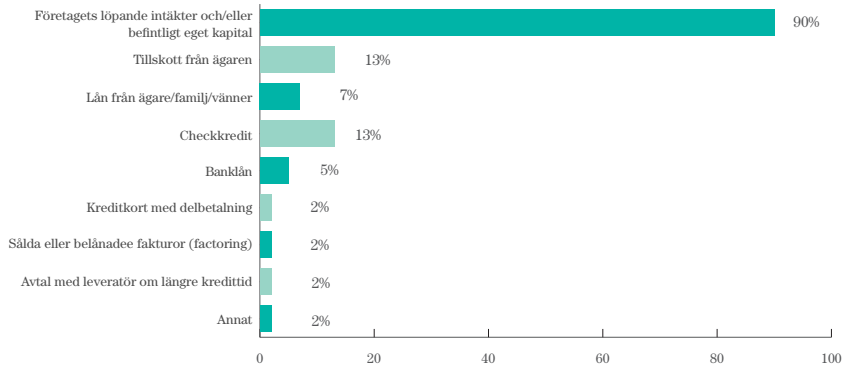

Bas: de som har behövt extern finansiering/kredit

Större företag har alltså betydligt lättare att finansiera sina löpande verksamheter med extern kredit. Antagligen är det så att de har mer kapital, fler kunder och en högre kreditvärdighet, kombinerat med en mer rättvisande kreditbedömning. Sammantaget gör dessa faktorer att bankerna bedömer lånefinansiering till dessa större företag som mindre riskfyllt.

När det gäller finansieringen av den löpande verksamheten är givetvis egen intjäning den absolut vanligaste finansieringsformen. Se figur 4. Även checkkredit används i tämligen hög grad för att finansiera löpande verksamhet i många företag.

Figur 4. På vilket sätt finansierade företaget den löpande verksamheten (inte investeringar) de senaste tolv månaderna?

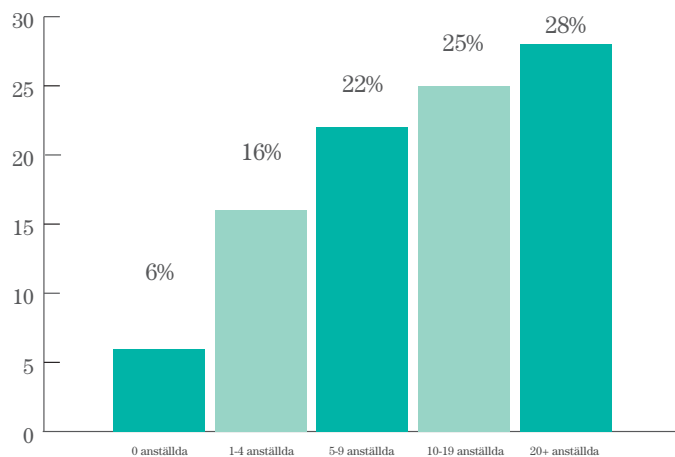

I 9 av 10 fall finansieras den löpande verksamheten i företagen framförallt med löpande intäkter och/eller befintligt eget kapital (90 procent).

Var femte företag finansierar den löpande verksamheten delvis med tillskott eller lån från ägaren samt dennes familj. Detta resultat beskriver på ett tydligt sätt hur företagande även innebär en betydande privatekonomisk risk för företagaren och dennes familj. Tillskott från ägaren är störst bland företag utan anställda. Det beror åtminstone delvis på att företaget ofta drivs som enskild firma, som inte har aktiekapital. Men även en betydande andel av företag med anställda som erhåller tillskott från ägaren till den löpande verksamheten.

En relativt stor andel (13 procent) av alla företag använder även checkkredit för att finansiera den löpande verksamheten. Checkkredit, eller kontraktskredit, innebär möjligheten att löpande låna pengar på checkkontot upp till ett visst gränslöpp (limit). En checkkredit är i vissa fall fördelaktigare än ett vanligt lån, eftersom man endast behöver betala ränta för det beloppet man har nyttjat istället för att betala för hela kreditbeloppet. Samtidigt är räntan och avgifterna för checkkrediten ofta högre än vanliga lån. För en checkkredit betalar man dels dispositionsränta och kontraktsränta (en årlig procentuell avgift på det hela kreditbeloppet). Kreditgivaren har också ofta rätt att på eget initiativ och under vissa omständigheter ompröva kreditgivningen eller den fastställda limiten. Företagen utnyttjar i genomsnitt checkkredit till ett belopp av 202 000 kronor de senaste 12 månaderna. Den genomsnittliga räntan för checkkrediten under samma period var 5,4 procent.

Finansiering av den löpande verksamheten med checkkredit är vanligare bland större företag. Det är en stor skillnad mellan företag med noll anställda och företag med fler än 20 anställda, se figur 5.

Figur 5. På vilket sätt finansierade företaget den löpande verksamheten (inte investeringar) de senaste tolv månaderna? Svar= Checkkredit

Bas: De som finansierat den löpande verksamheten med checkkredit de senaste 12 månaderna.

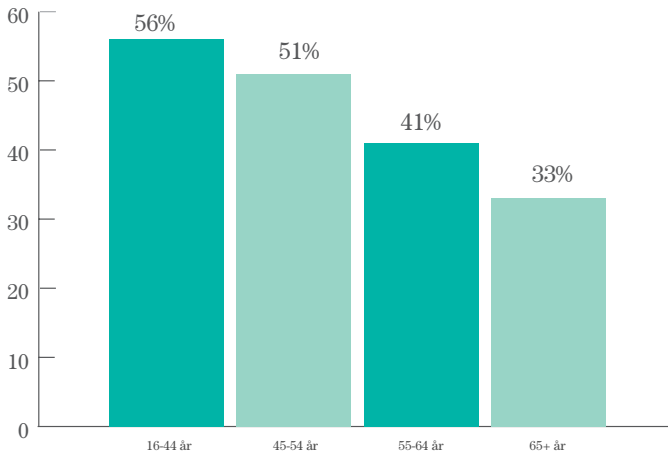
Finns skillnaden för att de mindre företagen inte vill/behöver checkkredit? Eller är det för dyrt? En förklaring till att företagen med noll anställda i mindre utsträckning använder checkkredit är troligen att många av dessa företag är enskild firma, skillnaden mellan den privata ekonomin och företagets är därför liten (individbaserat kreditkort).

Checkkrediten är alltså en viktig finansieringskälla för företagens löpande verksamhet, något som ofta inte framkommer i debatten. Företagen har också genom checkkrediten en återkommande och regelbunden interaktion med bankerna. Förtroendet mellan företagaren och kreditgivaren är viktigt ur bådas synvinkel, bankerna har även möjlighet att agera rådgivare, inte enbart finansiär.

Finansiering till investeringar

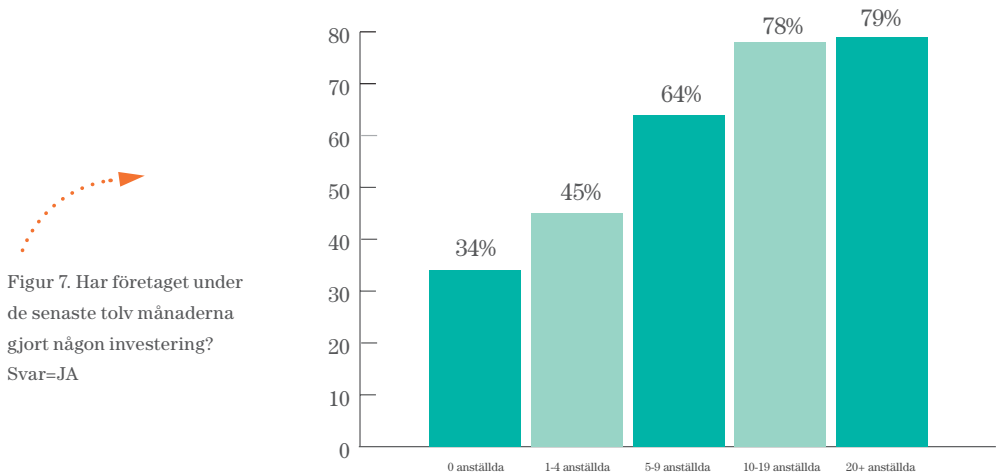
Som förväntat finansieras en huvuddel av företagens löpande verksamhet med egna intäkter. För investeringar är det dock vanligare att företagen behöver extern finansiering. Investeringar behöver göras för att utveckla nya produkter och tjänster, förbättra kvalitet och för att verksamheten ska växa och antalet anställda utökas.

Av alla tillfrågade företag är det nästan hälften, 45 % som gjort investeringar under de senaste 12 månaderna. Figur 6 nedan visar att andelen företag som gjort investeringar är större ju yngre företagare är. Investeringar kan alltså delvis sägas känneteckna unga och växande företag. Andelen företag som har gjort investeringar växer med antalet anställda vilket också är i linje med ekonomisk teori, se figur 7.

Figur 6. Har företaget under de senaste tolv månaderna gjort någon investering?
Svar=JA

Bas: De som gjort någon investering de senaste 12 månaderna.

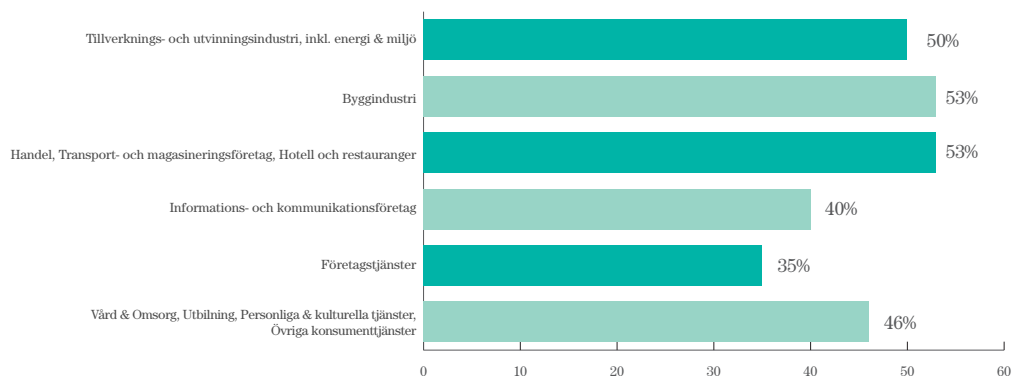

Figur 7. Har företaget under de senaste tolv månaderna gjort någon investering?
Svar=JA

Bas: De som gjort någon investering de senaste 12 månaderna.

Investeringar görs som förväntat i alla sektorer, men andelen är något högre bland företagen i kapitalintensiva sektorer som bygg och handel, transport etc, se figur 8.

Figur 8. Har företaget under de senaste tolv månaderna gjort någon investering? Svar=JA

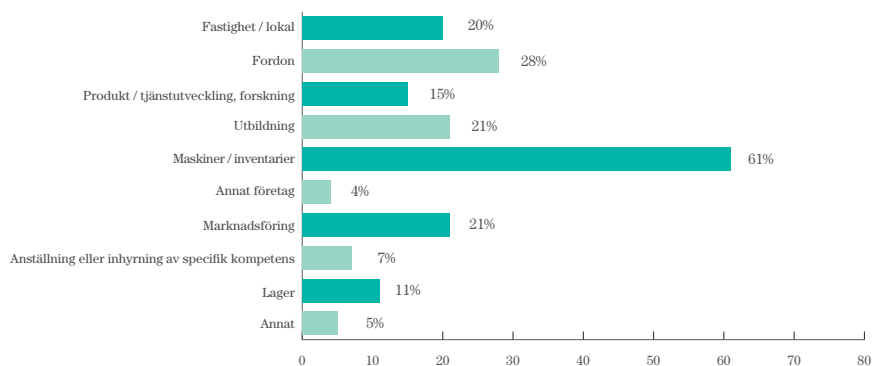
Bas: De som gjort någon investering de senaste 12 månaderna.

Värt att notera är att många investeringar i tjänstesektorerna görs i humankapital och utbildning. Allt eftersom tjänstesektorn utgör en allt större del av tillväxten blir det därför också viktigt att möjliggöra denna typ av investeringar till samma eller likartade villkor som tillverkningssektorn.

Även en stor andel av företagen inom de s.k. välfärdssektorerna d.v.s. Vård & Omsorg, Utbildning och Personliga & Kulturella tjänster gör investeringar vilket är ett bevis på det omvandlingstryck som finns inom sektorn. Även efterfrågan är stor vilket skapar ett behov av investeringar och därmed också finansiering i dessa sektorer.

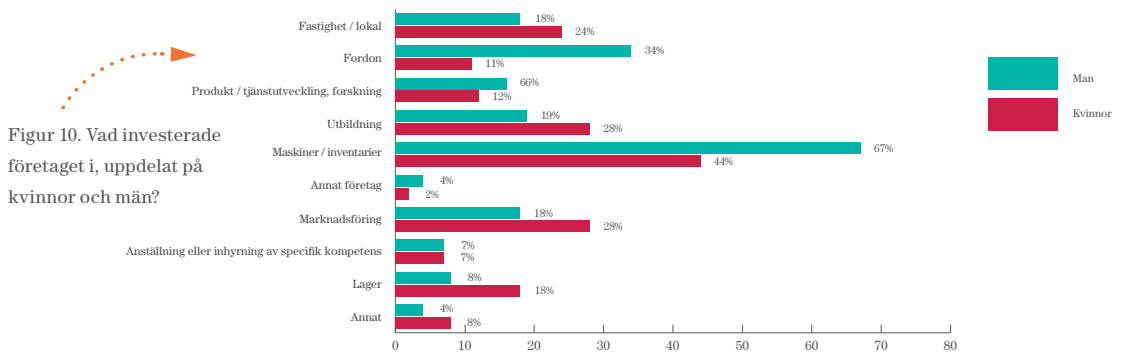
Företag investerar framförallt i maskiner och inventarier, se figur 9. Det är vanligast i tillverknings- och byggindustri.

Figur 9. Vad investerade företaget i?

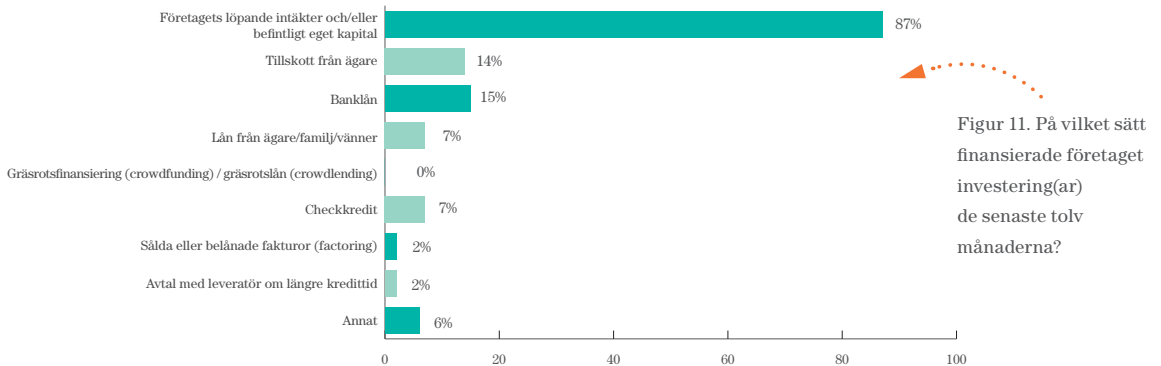
Bas: De som har investerat.

Bas: De som har investerat.

Figur 11 beskriver på vilket sätt företagen finansierade investeringar under de senaste 12 månaderna. Liksom den löpande verksamheten finansieras investeringar framförallt med löpande intäkter och/eller befintligt eget kapital (87 procent). För investeringar är banklån dock betydligt vanligare än checkkredit. Det kan förklaras med att investeringar ofta avser större engångsbelopp. Återigen utgör tillskott från ägaren och lån från närstående en relativt betydelsefull finansieringskälla för småföretag. Svartsalternativet "Annat" i figur 11 innehåller framförallt leasing.

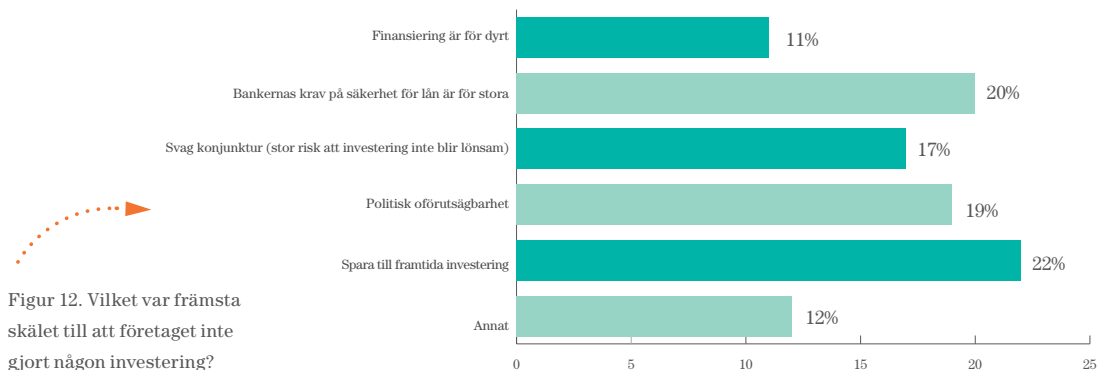

Bas: De som har investerat.

Att checkkrediten används för investeringar kan vara omotiverat dyrt. Alternativet att finna annan finansiering kan vara för omständligt och kostsamt (figur 11).

I de fall ägaren har tillgång till kapital privat kan det vara lönsamt och enkelt att låna ut kapital till sitt eget bolag. Ägaren får en ränteintäkt och bolaget får avdrag.

Figur 12 nedan visar varför företag som har ett investeringsbehov, inte gjort en investering under de senaste 12 månaderna. Det främsta skälet till varför företagen inte gjort investeringar är; sparande till framtida investeringar, samt bankernas krav på säkerhet och politisk osäkerhet. Även konjunkturrisiken är förstås viktig för företagens investeringsbeslut.

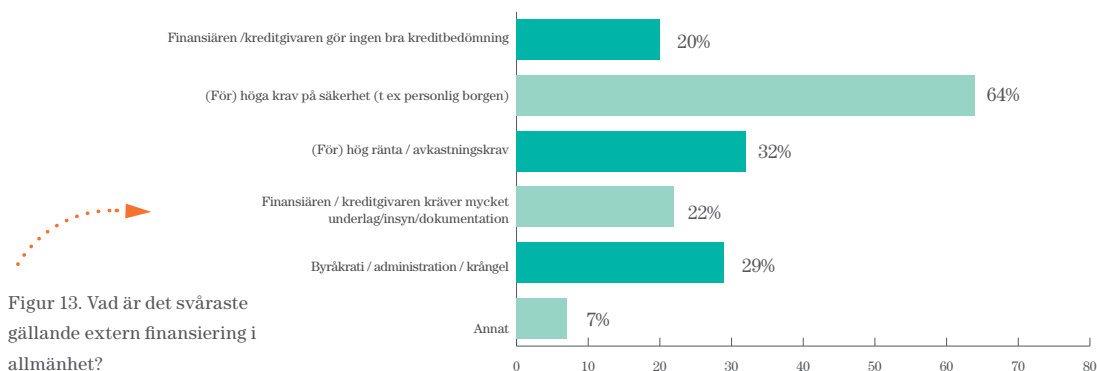
Figur 12. Vilket var främsta skälet till att företaget inte gjort någon investering?

Bas: De som inte har investerat, men hade investeringsbehov.

Av de företag som har investeringsbehov – men som inte gjort investeringar under de senaste 12 månaderna – uppger var femte företagare att bankernas krav på säkerhet är för tuffa. En stor andel företagare sparar också ihop till investering snarare än att ta in extern finansiering. Även politisk osäkerhet utgör ett avgörande skäl för många företag till varför de avstått från att göra investeringar (19%).

Svårigheterna med finansiering

Figur 13 visar vad företagen anser som det svåraste hindret för extern finansiering i allmänhet, bland de företag som haft behov av finansiering. Av de som har behövt extern finansiering anger 64 % att höga krav på säkerhet, som personlig borgen, innebär det största problemet med extern finansiering i allmänhet. Räntenivåer, men även administration och krångel är bidragande orsaker till att företagen inte anskaffat extern finansiering.

Figur 13. Vad är det svåraste gällande extern finansiering i allmänhet?

Bas: De som har behövt extern finansiering.

I snitt betalar företagen med 1 till 10 anställda 4,0 % ränta på företagets lån, företag med mer än 10 anställda betalar i snitt en något lägre ränta (3,4 %). Om räntenivån är för hög i förhållande till den avkastning som investeringen kan ge kommer helt enkelt en stor del av investeringarna inte att bli av. Det är inte lönsamt att göra investeringar som då uteblir vilket påverkar nyanställningar och framtida expansion negativt.

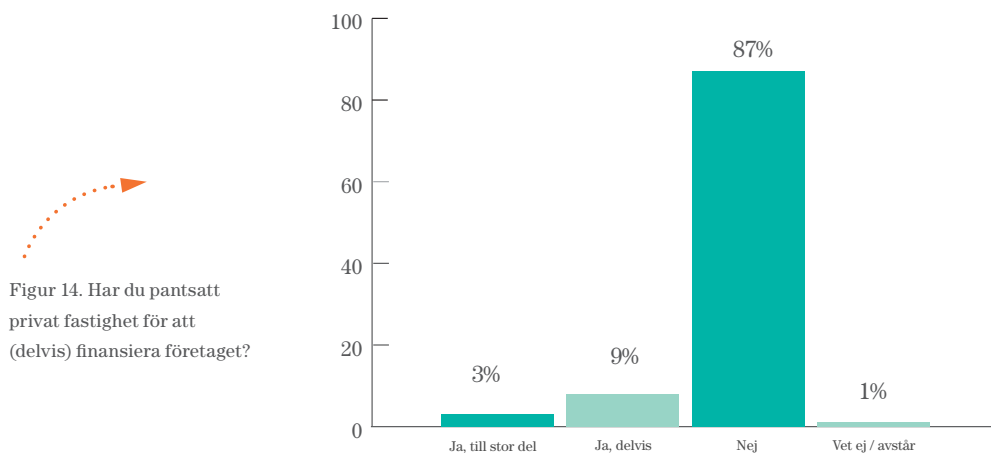
Många banker tycks motivera de höga räntenivåerna bl.a. med att det är en hög risk i företagslånen. Att företagslån skulle utgöra väldigt riskfyllda lån stämmer inte alltid eftersom företagslån utöver säkerheter nästan alltid kräver att företagaren eller någon annan närstående går i personlig borgen.

Privatekonomisk risk

Mer än var tionde företagare har pantsatt privat fastighet för att finansiera företaget (3 % + 9 %), se figur 14. Detta faktum har inte ens berörts i den konsekvensanalys som gjorts av regeringskansliet och finansinspektionen i samband med förslaget om amorteringskrav för bostadskrediter.

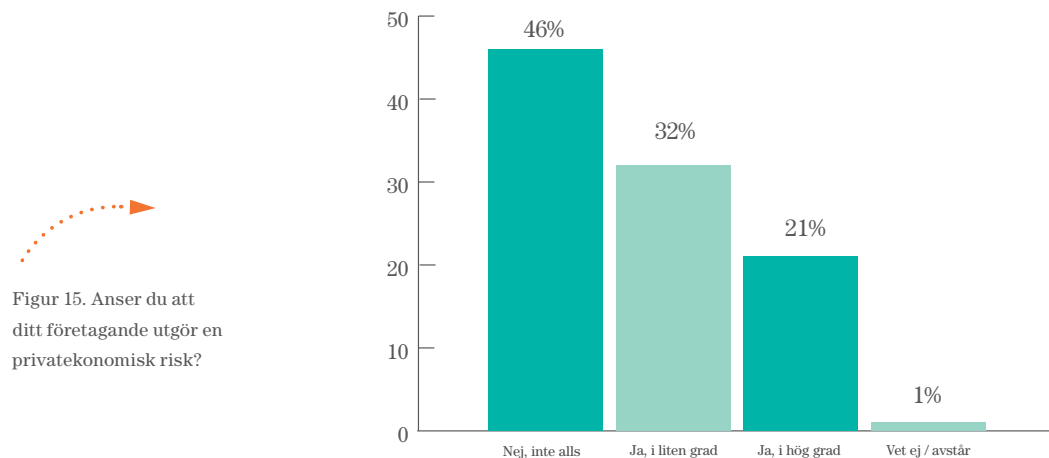
Företagarna delar synen att det finns problem med det amorteringsbeteende som växt fram på den svenska bolånemarknaden, där en stor del av bostadskrediterna inte amorteras eller amorteras till en mycket liten del. Frågan om amorteringskrav för bostadskrediter ansluter emellertid till en bredare problembild. Amorteringskraven, som de nu är utformade, kan få långtgående konsekvenser för nya och mindre företags finansiering genom att möjligheten för enskilda, att med bostaden som säkerhet, ta lån för att investera i egen näringsverksamhet minskar.

Småföretagen är ofta beroende av finansiering från ägare och dennes närstående och familj.

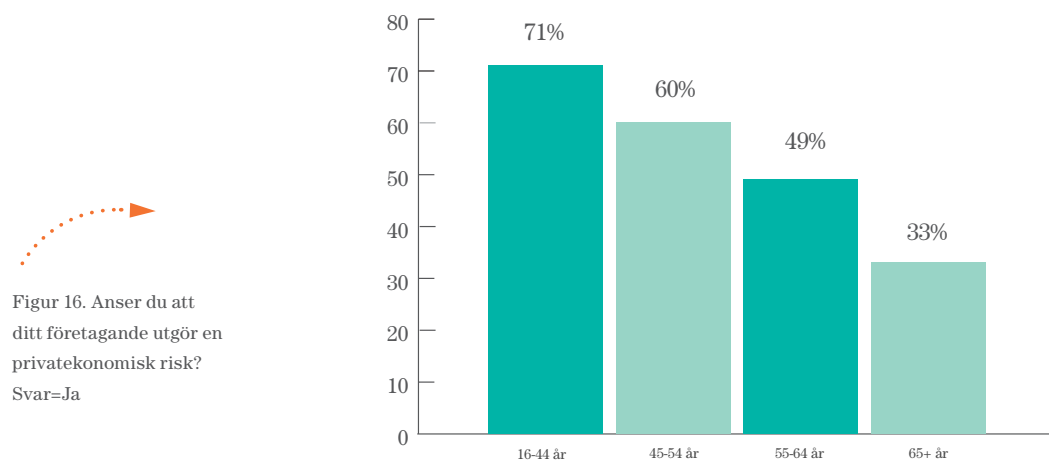
Figur 14. Samtliga

Drygt hälften av företagarna anser att företagandet utgör en privatekonomisk, figur 15.

Bas: Samtliga

Figur 16 visar att upplevelsen av den privatekonomiska risken minskar med åldern. Med en ökad total livsinkomst så minskar också, relativt sett, den privatekonomiska risken med företagande. Tidigare inkomster, genom anställning och med personlig säkerhet i form av pensionsavsättningar etc. kan det också finnas ett större utrymme i privatekonomin att investera i företag. Personlig förmögenhetsuppbyggnad är därför viktigt för att möjliggöra satsningar i företagande.

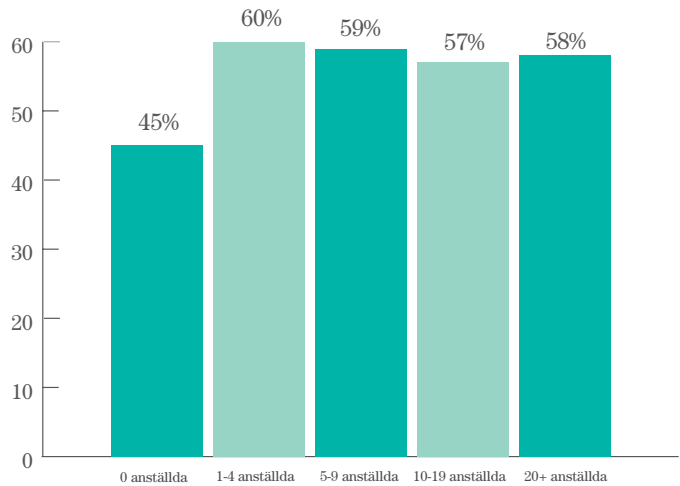

Bas: Samtliga

Den privatekonomiska risken ökar också dramatiskt med anställda, se figur 17. Allt eftersom företaget växer så kan emellertid den privatekonomiska risken antas avta. En politik som syftar till att skapa jobb måste därför förenkla den första anställningen. Företagarna har i linje med detta föreslagit en sänkning av arbetsgivaravgifterna (genom borttagande av den särskilda löneskatten) för den första anställda. Sänkningen kan eventuellt trappas ned allt eftersom antalet anställda ökar.

Figur 17. Anser du att ditt företagande utgör en privatekonomisk risk?
Svar=Ja

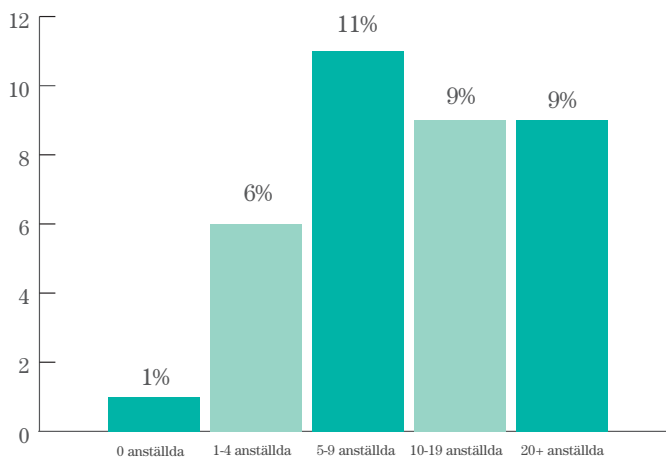
Bas: Samtliga

Statligt finansieringsstöd

Företagarna delar synen att Sverige, ur internationell synpunkt och trots upplevda svårigheter med finansiering, generellt sett har ett gott läge när det gäller företagens finansiering och tillgången på kapital. För framförallt små växande företag finns det dock delar av kapitalförsörjningskedjan som behöver marknadskompletterande insatser då bristen på finansiering hämmar tillväxt och sysselsättning. Företagarna har därför länge påpekat att det behövs förstärkt finansieringsstöd i mycket tidiga faser i form av framförallt lån, men även ägarkapital. Figur 18 visar att en relativt liten andel av de mindre företagen har nyttjat någon form av statligt riskkapital.

Figur 18. Har ditt företag nyttjat någon form av statligt riskkapital (t ex via Almi)?
Svar=JA

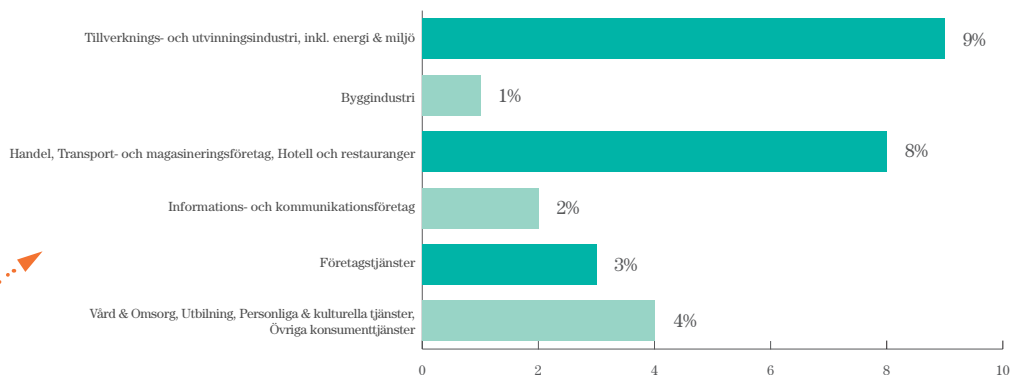

Bas: Samtliga

Figur 19 visar en grov indelning över vilka branscher som nyttjat det statliga riskkapitalet i någon form. Framförallt är det företag inom två breda sektorer som nyttjat statligt riskkapital, det är den traditionella Tillverknings- och Utvinningsindustrin, samt branscherna Handel, Transport, Magasinering och Hotell & Restauranger. Det ska dock noteras att detta är en mycket grov branschindelning. Personalintensiva tjänstesektorer tycks nyttja det statliga riskkapitalet i en betydligt lägre grad, trots att dessa branscher står för en allt större del av tillväxten.

Figur 19. Har ditt företag nyttjat någon form av statligt riskkapital (t ex via Almi)?
Svar=JA

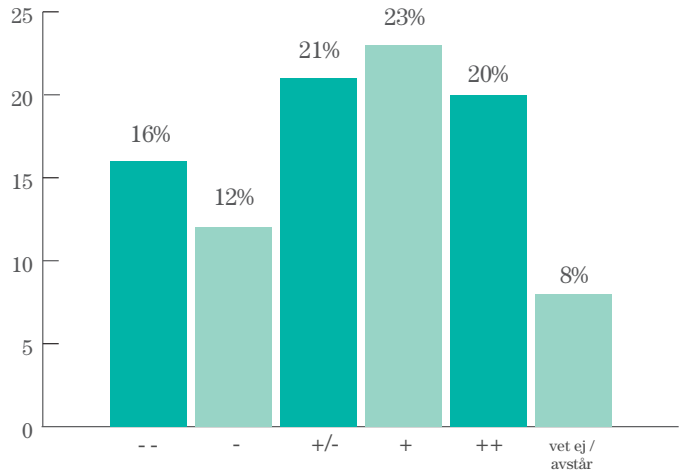
För mindre och växande företag är det avgörande att beakta företagarens – individens – roll i systemet, samt dennes ägande och kontroll av företaget. För att kunna tillgodogöra sig offentligt stöd i form av riskkapital måste det vara tillgängligt för företagare, både kostnadmässigt men även i termer av tidsåtgång och administration för den som söker stöd. Figur 20 visar hur företagarna generellt sett upplever det statliga riskkapitalinsatserna i termer av tillgänglighet & användarvänlighet, samt i termer av byråkrati & administration.

Tillgängligheten upplevs övervägande positivt. Gällande byråkrati och administration så är företagarnas upplevelse mindre positivt. Det finns därför skäl att även fortsättningsvis arbeta för enkla och överskådliga strukturer, samt enkelhet för användarna, d.v.s. de företag som kommer att ansöka om kompletterande finansiering. De statliga riskkapitalaktörerna bör i möjligaste mån dela en s.k. ”en väg in”-lösning.

Det kan även i detta sammanhang finnas skäl att fundera på hur och i vilken utsträckning lokal kännedom om näringsliv och företagande kan tillvaratas. Speciellt för små företag är den lokala kunskapen om företagandets förutsättningar troligen god, något som bör tillvaratas i de statliga riskkapitalinsatsernas verksamhet.

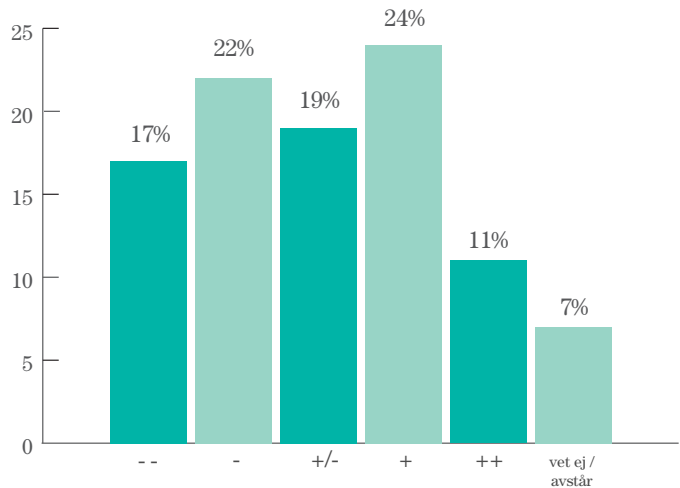
Figur 20. Hur upplever du det statliga riskkapitalet?
Tillgänglighet / användarvänlighet

Bas: de som har nyttjat någon form av statligt riskkapital (t ex via Almi)

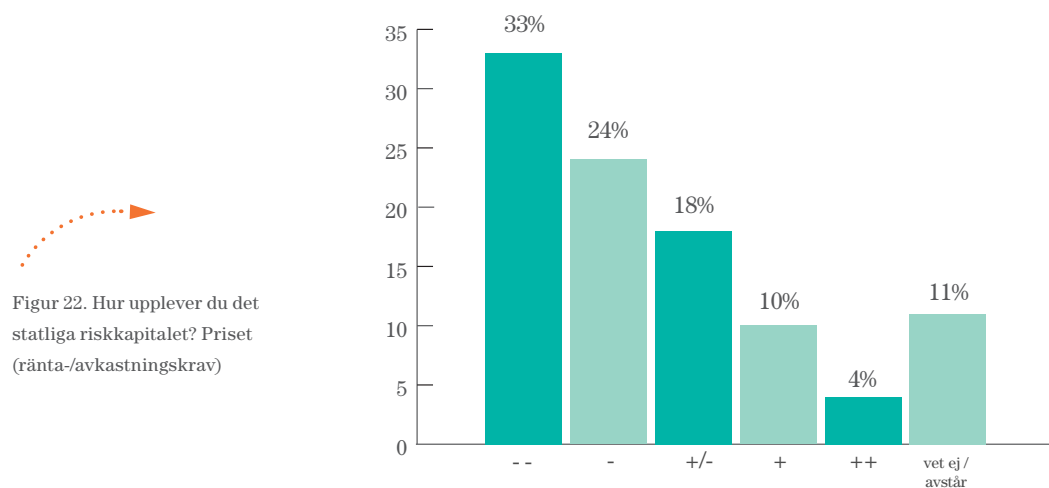

Figur 21. Hur upplever du det statliga riskkapitalet?
Byråkrati/administration

Figur 22 visar hur företagen upplever priset eller kostnaderna för det statliga riskkapitalinsatserna. Kostnaderna både för företag och finansör att ställa samman prospekt etc. kan vara för stora, till detta kommer sedan själva räntekostnaden eller avkastningskrav. En klar majoritet (57 %) av de företag som nyttjat någon form av statligt riskkapital anser att det är dyrt.

Trots det unikt låga ränteläget upplever många mindre företag svårigheter med finansiering vilket förhindrar en stor andel ekonomiskt lönsamma projekt från att finansieras. Detta påverkar sysselsättning och ekonomisk tillväxt negativt. Det statliga riskkapitalet kan bidra till att lindra detta problem men även för dessa insatser upplevs alltså priset (ränta eller avkastningskrav) som högt.

Figur 22. Hur upplever du det statliga riskkapitalet? Priset (ränta-/avkastningskrav)

Bas: de som har nyttjat någon form av statligt riskkapital (t ex via Almi)

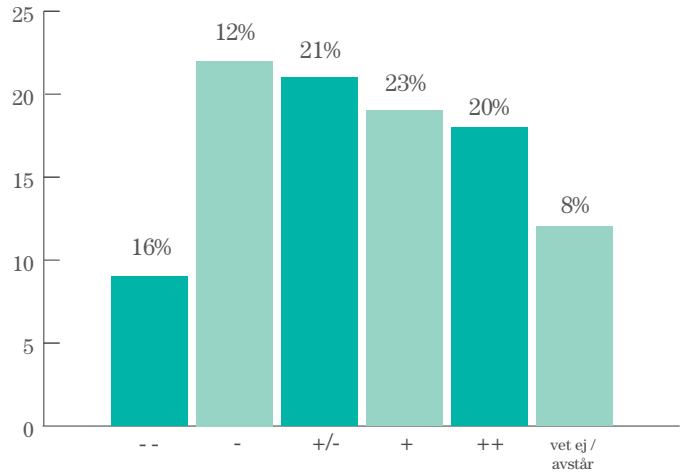
Företagarna har som utgångspunkt att de statliga riskkapitalinsatserna totalt sett bör ökas genom ett effektivare utnyttjande av befintliga medel. Potentialen i samhällsnyttan av ökat företagande samt fler innovativa och växande företag är enormt mycket större än kostnaderna i form av statliga riskkapitalsatsningar.

Figur 23 visar att det trots det stora antalet aktörer finns relativt god information om de statliga riskkapitalinsatserna. Företagarnas upplevelse kring informationen om det statliga riskkapitalinsatserna är dock inte odelat positiv varför Företagarna välkomnar en fortsatt omstrukturering och samling av de statliga finansieringsinsatserna. Eftersom antalet aktörer i dagsläget är relativt stort kan sammanslagning underlätta översyn och tillgänglighet i de statliga riskkapitalsatsningarna.

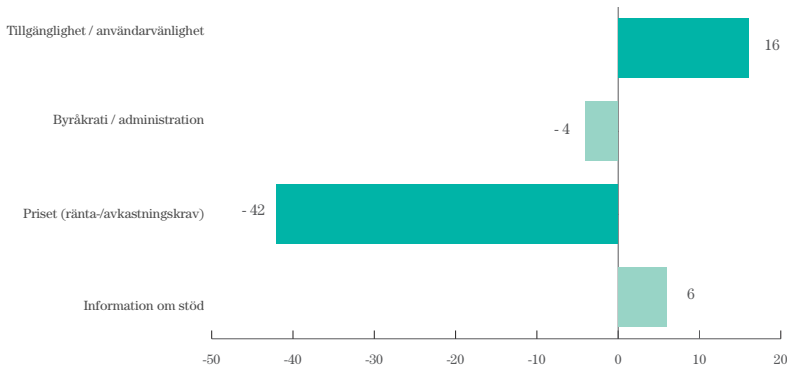

Figur 23. Hur upplever du det statliga riskkapitalet?
Information om stöd

Bas: de som har nyttjat någon form av statligt riskkapital (t ex via Almi)

En sammanvägning av företagarnas upplevelser av de statliga riskkapitalinsatserna visar att stödet upplevs som relativt tillgängligt (Figur 24). Priset (ränta-/avkastningskrav) upplevs emellertid som mycket negativt, vilket kan tyda på att de statliga riskkapitalinsatserna, genom aktiekapital eller olika former av lån, är relativt dyra även i förhållande till normala marknadsmässiga finansieringsformer. Förhoppningsvis kan de förändringar som föreslagits för de statliga riskkapitalinsatserna bidra till att förändra denna prisbild.

Figur 24. Hur upplever du det statliga riskkapitalet? netttotal (andel positiv minus andel negativ)

Bas: de som har nyttjat någon form av statligt riskkapital (t ex via Almi)

SLUTSATSER OCH FÖRSLAG

Företagarna finansieringspanel visar att de svenska småföretagen upplever betydande svårigheter med att få finansiering till sin verksamhet och för investeringar. Därmed hämmas småföretagens tillväxt och jobbskapande.

Undersökningen visar att småföretagen i stor utsträckning är beroende av finansiering från ägare och dennes närstående och familj. Även bankfinansiering utgör en betydande finansieringskälla, även om många företag upplever svårigheter med krav från bankerna bl.a. gällande säkerhet för lån. Många företag använder även checkkredit till att finansiera både för löpande verksamhet och investeringar. Tillsammans tyder detta på ett fortsatt stort finansieringsbehov, inte enbart genom eget kapital utan också till stor del i form av lånekapital.

Baserat på denna undersökning och tidigare finansieringspaneler föreslår Företagarna därför en rad åtgärder för att underlätta finansieringen via bank. Åtgärderna är både i form av konkreta förslag men också långsiktiga målsättningar.

Framförallt är det viktigt att möjliggöra ett större allmänt deltagande i små och växande företags värdetillväxt (Även en demokratisk aspekt). Detta måste göras genom justeringar av skattesystemet vilket idag ensidigt gynnar passivt ägande.

Företagarna välkomnar också en samling av statens finansieringsinsatser genom det föreslagna Fondinvest AB. Företagarna delar grundsynen att det statliga riskkapitalinsatserna bör komplettera privata aktörer och därmed sänka risk och avkastningskrav för att avhjälpa marknadsmisslyckanden. Staten ska generellt sett inte investera för att vara dominerande ägare i enskilda företag. I stället ska investeringar göras i samfinansiering med privat kapital.

Utredningen Fondstruktur för innovation och tillväxt (SOU 2015:64) som ligger till grund för regeringens förslag till effektivare statliga riskkapitalsatsningar skulle enligt direktiven inte komma med förslag på skatteområdet. Trots detta valde utredningen att peka på att investeraravdraget är för

begränsat, att personaloptioner kan ha betydelse och att dagens 3:12-regler i för hög utsträckning låser in investeringskapital.

Företagarna förslår:

- Ställ krav på att bankerna öppet redovisar riskvikter för olika kundsegment och deras grunder. Alla småföretag är inte högrisklåntagare. Här har både media och de finansiella myndigheterna en viktig roll att spela.
- Underlätta för fler utmanare till storbankerna för en bättre konkurrens på bankmarknaden. Företagarna vill att regeringen tillsätter en utredning för att se över etableringshinder på den svenska bankmarknaden, utredningen bör även ta ställning till regionala förutsättningar för kreditgivningen.
- Sänk skatten på aktier och personaloptioner så att småföretag kan erbjuda nyckelmedarbetare att bli delägare när de inte kan konkurrera med höga löner. Den som själv deltagit i värdetillväxten i framgångsrika företag är ofta beredd att senare investera i andra växande företag.
- Gör det lättare att växa med eget kapital. Undersök möjligheterna att vidga investeraravdraget för den som investerar i noterade bolag genom bolag vid start eller nyemission. I sammanhanget bör det även undersökas ifall Investerarsparkontot kan användas för investeringar i noterade bolag.
- Säkerställ att betaltiderna kortas och se till att den offentliga sektorn föregår med gott exempel. Här måste givetvis politiker på alla nivåer bättre kontrollera sina organisationer.²
- Alternativa finansieringslösningar. När bankfinansiering upplevs som oåtkomligt för allt fler företagare måste företagare börja se sig om efter alternativa finansieringslösningar. Detta inkluderar utökade möjligheter till så kallad *crowdfunding* och *crowdlending*.
- Säkerställa att de statliga finansieringsinsatserna verkligen kommer de små och växande företagen till del genom ett ökat fokus på sådd-fasen. Utökad lånefinansiering genom exempelvis tillväxtlån eller innovationslån kan vara en framkomlig väg. Genom de statliga aktörerna bör företagen även i högre grad informeras om vilken finansiering som finns tillgänglig genom de statliga aktörerna och EU.

2. Kortare betaltider (börja med offentlig sektor). En utredning har föreslagit att 30 dagar ska bli normal betaltid, men frihet att förhandla fram något annorlunda. 30 dagarsregeln ska dock gälla för offentlig sektor. Krav också på att ta ut förseningsavgifter och ränta. Vi tycker förslagen är bra, men att man kunde gått hårdare fram mot offentlig sektor. Följ upp betaltiderna från offentlig sektor – styrfaktor för politiker visavi offentliga bolag och förvaltningar på alla nivåer.

Häng med
i debatten på
Twitter; @foretagarna,
Instagram; @foretagarna,
Linkedin och
Facebook!

företagarna